

СТАНОВИЩЕ

за дисертационния труд на Весела Василева Георгиева

ДИГИТАЛИЗАЦИЯТА КАТО ФАКТОР ЗА РАЗВИТИЕТО НА МУЗЕИТЕ В БЪЛГАРИЯ

за присъждане на образователната и научната степен “доктор” по професионално
направление 3.5. Обществени комуникации и информационни науки

Научен ръководител: проф. дфн Иванка Мавродиева

от

Проф. д.н. Иван Димов Кабаков

Софийски университет „Св. Климент Охридски“ / ФФ

Катедра “История и теория на културата”

Професионално направление 3.1. Социология, антропология и науки за културата

Дигитализацията като процес на преобразуване в цифров формат на съдържанието на физическия носител в следствие на което се създават т.нар. цифровизирани материали, не е новост в България и дори би могъл да се определи като широко разгърнат, ако коментираме проектите и намеренията за дигитализация, отнесени към различни стандарти за изпълнение. Резултатите от процеса обаче не са толкова обнадеждаващи, особено ако са търсени в областта на културата и в частност на културното наследство. В това отношение музеите като културни институции са показателни, както за проблемите на дигитализацията на културното наследство, така и за перспективите за развитие, които коментирания процес предлага, когато обаче те бъдат осмислени и осъзнати както от политиците в областта на културата, така и от музейните специалисти.

Поставена в този контекст, темата на дисертационния труд „Дигитализацията като фактор за развитието на музеите в България“ има интердисциплинарен характер и предлага информация за размисъл относно протичащите процеси в областта на културата и в частност на културното наследство. Актуалността на темата, според дисертанта, е следствие от „ускореното развитие на информационните и комуникационните технологии“ и навлизането на дигитализацията в музеите на „равнища експозиции, организация, съхраняване и социализация на културното

наследство“ (с.8 от Автореферата). Пандемията от COVID-19 допълнително катализира тази ситуация като превръща дигитализацията в основен фактор за промяна и развитие на музеите в България, а дисертационния труд на Весела Георгиева в актуална и значима тема за изследване.

Структурата на дисертационния труд е изградена от увод, три глави, и заключение с обем 251 страници, справка за приносните моменти, списък на използваната литература със 164 заглавия (от които 104 на български и 60 на английски език), както и 49 фигури.

Обектът на изследването – музеите в България са предметизирани с оглед на установяването „до каква степен дигитализацията е фактор за развитието на музеите в България“ като в дисертационния труд са проучени „няколко равнища: законодателно, управленско, организационно, комуникативно и маркетингово“ (с.8 от Автореферата). Целта и задачите са коректно поставени, за да се стигне до формулирането на работна хипотеза и по-конкретно, че „дигитализацията е важен фактор за развитието на музейното дело по отношение на процеси на правно, нормативно, управленско, технологично, техническо и маркетингово равнище“ (с.10 от Автореферата).

В *първа глава* е направен теоретичен обзор на музеите в България като са представени основните понятия, свързани с предприетото изследване, които са съобразени с неговите граници и обхват. Представянето на понятията е съобразено с приетия през 2009 г. Закон за културното наследство, коментирани са основните функции и обществената значимост на музеите и най-вече тяхното „вписване“ в процесите на дигитализацията с акцент върху „ролята на технологиите, културата, туризма и науката“ за тяхното развитие. Прави впечатление обаче различното приоритизиране от дисертанта на основните функции на музея, спрямо обичайното разбиране на музейните специалисти за опазване на културните ценности, представяйки като „основна цел (на музеите – б.м. И.К.) популяризирането на съхраняваното в тях културно наследство, а не на последно място и привличането на посетители“ (с.13 от Автореферата). Тази позиция изисква допълнителна аргументация и остава недостатъчно разработена в дисертационния труд.

Във *втора глава* са изследвани същността на дигитализацията, дигиталните технологии и стандарти и дигиталния достъп до музеи и културно наследство, за да се очертаят различни проблематични фактори. В следствие на направения анализ се стига до извода, че в България има „необходимост от дълбочинното познаване на дигитализацията при осъществяването ѝ в музейна среда“ (с.16 от Автореферата).

Постигнатите резултати в първа и втора глава като изработването и предлагането на критерии, тематични области и подобласти впоследствие ще бъдат използвани при апробирането на методика за дигитализация в музеите в България.

В *трета глава* са представени резултатите от апробираната методика, което е постигнато чрез анализ на сайтове на музеи на основата на проведено емпирично изследване, посветено на управленските и технологичните аспекти на дигитализацията в музеите в България. Въпросникът е организиран в 5 групи, които са адресирани към различни релевантни културни институции от 265-те общини в Република България. „От общия брой на изпратените въпросници, отговори са получени от 52, което представлява 50.5% от всички респонденти“ (с.16 от Автореферата). Анализът на получените резултати очертава актуалните проблеми и предизвикателства, каквито са подобряването на нормативната база, регламентираща процесите по дигитализация, повишаването на финансирането, организирането на подготовката на специалисти, подобряването на материалната база и технологичното обезпечаване. Много от идентифицираните проблеми обаче остават само маркирани без да се предлагат конкретни решения за изход от ситуацията. Така например по отношение на професионалната подготовка на специалистите е констатирана „необходимостта от включването им в специализирани обучения, с цел повишаване на цифровите умения и компетенции в областта на дигитализацията и/или осигуряването на допълнителни експерти по дигитализация, които да отговарят за реализирането на процеса на професионално ниво“ (с.22 от Автореферата). Отсъства обаче „отговор“ кой трябва да организира и финансира предлаганите специализирани обучения, как те (биха могли да) допринасят за кариерното развитие на съответните специалисти, както и други подобни въпроси, които в крайна сметка да позволят прилагането на конкретни политики и мерки при дигитализацията в музеите в България.

В *Заключението* се прави обзор на постигнатите резултати и направените изводи, както и са анализирани перспективи за развитие на дигитализацията в музеите. В тази част отново се представят идентифицираните проблеми в дисертационния труд, за да се стигне до обобщаващия извод че „въпреки установените проблеми и дефицити, в музейната област в България се наблюдава нарастващ интерес и подкрепа към усилията на специалистите, както на местно, така и на национално ниво, за насърчаване на иновациите и устойчивото развитие на дигитализацията“ (с.22 от Автореферата). Авторефератът коректно отразява изследователските резултати на дисертационния труд и приносите на изследването.

Независимо от някои констатирани дефицити и отправени препоръки, дисертационният труд има качествата да бъде успешно защитен, което ми дава достатъчно основание да гласувам „за“ присъждането на Весела Василева Георгиева на образователната и научна степен “доктор”.

25.03.2024 г.

г. София

Проф. д.н. Иван Кабаков